

**Олимпиадные задания по марийскому языку и литературе
для муниципального тура республиканской олимпиады школьников.
2017-2018 учебный год. 10 класс**

*Максимальный балл – 93
Время выполнения – 120 минут*

Марий йылме да литератур дене.

1. Термин- влакым марла серыза. 5 балл

Падеж, дополнений, осложненный предложений, побудительный предложений, сложный предложений.

2. Шомак – влакым чын возыза. 5 балл

Йол + корно, вуй + вер, ойго + йөсö, ача + лум, койыш + йула.

3. Синоним радамым ыштыза. 5 балл

Иралташ

4. Шомак – влакым состав дене лончылыза. 5 балл

Койышланымаш, пурлмыверысе, ужмышудымыла, шортнялгын-тойын, рупландараш.

5. Мут - влакын лексический значенийыштым умылтарыза, муткылдышым чоныза. 10 балл

Рүдер, серыпле, виктер, тулото, шөрлык.

6. Кеч пўям пўяле кўэмалтше савыртышым умылтарыза, ойлончым чоныза. 2 балл

7. Чарналтыш пале – влакым чын шындыза, ойлончо – влакын тўн ойыртемыштым ончыктыза. 10 балл

Изенер вўд эркын йога южо вере гына таякарак верыште вўд шаргў ўмбалан савалтын йорге шоктен мура энер мучко верын-верын арама омашлалтын яндар вўдым ўмылтен шога сер кок могырышто изи олык нарынчын – кандын пеледеш олык тўрыштö лапкарак курык.

Шабдар Осып.

8. Тичмаш синтаксический лончылымашым ыштыза. 10 балл

Янда гай шып шинчыше вўд ўмбал коклан кол модын тёрштымö дене псльоп-псльоп шокта, йыр вўд онго шарлен кая.

Шабдар Осып.

9. *Марий кокла гыч лекше первый филологий наука докторын лўмжым возыза.*

1 балл

10. Кажне тўшкаште «кумшо утым» муза. Моланжым рашемден кодыза. **10 балл**

а) амфибрахий, анапест, хорей

б) роман, романс, ойлымаш

в) метафор, эпитет, муро

г) мыскара, сатира, новелла

д) драме, опер, либретто

11. «Алдиар» оперылан либреттым возышо авторын лўмжө. **5 балл**

12. Мо тугай символ? **5 балл**

13. Текстым лудын лекса, вуймутым пуыза. Темыжым, тўнг шонымашыжым палемдыза, планым ыштыза. **10 балл**

Моло верысе самынак ме шкенак кундемысе пўртўсын айдемылан пуымо ик тўнг поянлыкшылан мландым шотлена. А тудын озаже ме улына. Шкежат мланде ўмбалак шочын улына. Мланде мемнам пукша-йўкта. Мланде гыч айдеме сандалыкыш чонешта да мланде ўмбакак пўртылеш.

Пасуэш ялысе калык шурным кушта, олык вольыклан кочкаш шудым пуа.

Марий калык ожнысекак мланде пашам ыштен илен: уржам, шўлым, шыданым, шемшыданым, тулеч моло пырчан да отызан шурным ўден, паренте ден пакчасаскам ончен куштен, шудым ыштен, вольыкым ашнен. Кўчыкын каласаш, мланде — илыш пашаш. Адакшым мемнан кундемысе мландыштат тўрлө моло поянлык уло. Мутлан, мланде гыч стройкылаште кучылташ да корнеш шараш йўршө кўм луктыт, южо районышто мландым ўяндаш да моло кўлешлыкклан кучылташ йўршө известка уло, верысе ошма денак янда завод-влак пашам ыштат, шуным кермыч ышташ кучылтыт. Тылеч посна мемнан кундемыште улшо купла гыч ий еда ятыр торф курал-ўдымө мландым ўяндаш лукталтеш да тыгак пу але мландышўй олмеш олташат кучылталтеш.

Мландым йўратет, пашам тыршен ыштет гын, мланде шкенжын уло поянлыкшым, вийжым пуа. Чыла тиде поянлыкым пайдалын да аныклен кучылт мошташ, шке кундемым сайын шымлен шогаш тунемаш кўлеш, а лийме самын пўртўслан шке поянлыкшым шукемдаш, уэмдаш чыла самынат йўным ыштыман. (А. Мичурин-Азмекей.)

14. Почеламутлан тичмаш анализым ыштыза. **10 балл**

Йочам гоным

Ўжара гай чон волгалтме годым,
Умыр водын я ласка эрден,
Шўм йымен да сылне семым йодын,
Я мураш, я колышташ шулен.

Муренам, пўртўсын ямжым шижын,
Йонго чодыраште, вўд воктен.
Мурын семже, юзо патыр вийже
Шинчавўд лекмеш кумыланґден.

Помышем нумалын сылнымутым,
Лышташ семын йышт ойлен тўрвем:
Тиде верым, тиде шочмо мутым,
Тиде калыкем мый йўратем!

А. Александров